

da uprkos antitotalitarnoj saglasnosti, na Zapadu gledanje na Drugi svetski rat nije ujednačeno. Nemačka, Francuska i V. Britanija još uvek različito gledaju na prošlost. Koliko se, uprkos poodmaklom ekonomskom ujedinjenju Zapadne Evrope, npr. izvan Francuske slavi Druga tenkovska divizija koja je "oslobodila" Pariz? A koliko se u Nemačkoj ikonizira evakuacija Denkerka 1940. kao u V. Britaniji? Šta bombardovanje Koventrija znači za istočno evropske intelektualce, a šta bombardovanje Drezdena za SAD?

Na kraju bi trebalo nešto reći o šansama globalnog sećanja. Može li integraciju Evrope olakšati stvaranje novih zajedničkih jezgara istorijske svesti? Malo je ako se konstatuje da je uprkos globalizaciji, sećanje još uvek opterećeno nacionalnim motivima. Treba otići korak dalje i reći da je daleko više sećanja koja su uperena protiv zajedničke Evrope (npr. okupacija Alzasa i Lorena, problem severne Irske, balkanski mitovi i sl). Oprečna tumačenja savremene istorije kod leve i desne takođe još uvek više učvršćuju idejne frontove nego što ujednačavaju sećanja i stvaraju toleranciju. Ujednačavanje je najuočljivije u demonizaciji socijalizma kao totalitarizma, jer ima aktuelnu funkciju u odbrani neoliberalizma od različitih socijalnih pritisaka odozdo. Iskustvo Centralne i Istočne Evrope drugačije je od zapadnoevropskog: SR Nemačka mukotrpno glajhšaltuje prošlost DDR-a da osnaži nacionalno jedinstvo, Francusku i Britaniju još uvek razdvaja prošlost, a Italiju je podelila debata oko fašizma i antifašizma. Činjenica je da istorijsko sećanje više deli nego što ujedinjuje prostor koji multinacionalni kapital nastoji da poveže. Utisak je da je integracija Zapadne Evrope prebrzo suočila mnoga različita viđenja rata i fašizma: nacionalne, regionalne, ideološke, religijske i klasne vizije. Još više idejnog haosa ove vrste je u jugoistočnoj Evropi. Osim toga, nepritiska samo prošlost sadašnjicu, nego i obratno. Gledište da Švajcarska nije trebalo da sarađuje sa nacizmom postaje oslonac ubeđenja da ni danas ova zemlja ne treba čvršće da sarađuje sa EU, rehabilitacija Višija služi ublažavanju otpora francuskom desnom ekstremizmu, blakonaklonost prema Paveliću ugrađena je u nezavisnost Hrvatske, rehabilitacija Nedića potkopava jugoslovenski antifašizam i jača srpsko antijugoslovenstvo, itd. Idejni kaos nije nastao zbog nestanka zabrana, već zbog neslućene provale konvertitstva kod stvaralačke inteligencije što budi ozbiljne sumnje u postojanost nove društvenointegrativne misli koja je povezana sa istorijskom istinom. Jugoslovensko iskustvo dovoljno ubedljivo svedoči da je teško isključiti novu snažnu konverziju, tj. upozorava na hroničnu kolebljivost stvaralačke humanističke inteligencije. Ova okolnost u analizi uočena je kao važna smetnja nepristrasnog suočavanja sa prošlošću.

U celini uzev, snažna aktuelnost prošlosti podstiče ozbiljne sumnje u uspeh globalizacije. Da li globalizacija i snažno isticanje nacionalne ili regionalne prošlosti idu zajedno? Da li je savremena nacionalna kultura sećanja reakcija na ekonomsku globalizaciju? Okretanje sećanju i prošlosti prepuno je paradoksa. Nesposobnost sećanja i planska amnezija senki prošlosti vidljiva je u savremenoj istoriografiji. Bum sećanja nužno prati bum zaborava. Odnos između sećanja i zaborava manipulativno usmerava informativna tehnologija u službi političkih medija. Mi trošimo mnoga dozirana sećanja koja su ustvari "zamišljena sećanja" da bi lakše zaboravili živa sećanja na realnost (Huyssen 2000). Npr. politički mediji na Balkanu 1990-ih lako su potisli sećanje na realnost relativno harmoničnih međunacionalnih odnosa u SFRJ iskrivljujući ih do dogme da je razvoj ka ratu bio nužan. U politizaciji sećanja od ogromnog uticaja su novi mediji kao prenosioci svih oblika sećanja (filmovi, TV, internet, čak i muzika). Iako uspešno saobražavanje sadržaja konkretnom medijskom izrazu ne znači nužno banalizovanje istorijskih događaja, činjenica je da traumatično i zabavno sećanje